istanbul

KENT ARAŞTIRMALARI VE DÜŞÜNCE DERGİSİ

Kentte Afet: Ne "Doğal" Ne de Adil

Metropol Meseleleri
İstanbul'un Atık İşçileri

İstanbul'da Oyun ve Oyun Alanları Üzerine

Dosya
Beyoğlu: Kopuş ve Sürekliliğin Pera'sı

Koleksiyon
Büyükada Rum Yetimhanesi

2022 / 004

Beyoğlu'nda Dönüşüm ve Tektipleşme*

İstanbul'un tartışmasız merkeziliğe sahip bu semtinin arkasında bıraktığı merhaleler ve miras bıraktığı özellikler yüzyıllara dayanıyor. Beyoğlu'nun yaşadığı dönüşümü ve karşı karşıya olduğu tektipleşmeye eğlenceden kültüre, üretimden alışverişe farklı alanlardan bakıyoruz.

Asuman Türkün, Aslı Sarıoğlu, Çağrı Çarıkçı, Reycan Çetin, Çiğdem İbişoğlu, Elif Kırpık, Gökçe Uzgören

Beyoğlu'nun Çokdinli, Çokmilletli Çokdilli Yapısı

Fetih sonrasında Hıristiyanların yaşam alanlarından biri olarak kalan Galata ve çevresi, 13. yüzyıldan itibaren Yahudi tüccarların da yerleştiği bölgelerden biriydi. 15. yüzyıldan itibaren Pera bölgesinde konumlanan birçok kilise ve sinagogun varlığından bahsetmek mümkün. Beyoğlu 16. yüzyılda Galata ve Pera'da elçiliklerin açılmasından itibaren çokdilli, çokdinli ve çokkültürlü bir mekân olarak kuruldu. Elçilikler zamanla kendi topluluklarının ihtiyaçlarına yönelik eğitim ve din kurumlarıyla, ticaret ve eğlence mekânlarıyla çevrelendi. Ekonomik birikimin böyle bir çeşitlilik içerisinde var olması ve süreklilik göstermesi, Beyoğlu'nu ayrıcalıklı kılan en önemli özelliklerden biri hâline geldi. Bugün de elçiliklerin misyonunu üstlenen konsolosluklar, kendi faaliyetlerinin ötesinde kültür, din ve eğitim kurumlarıyla Beyoğlu'nun donatı ihtiyacının oldukça önemli bir kısmını karşılamaya devam ediyor.

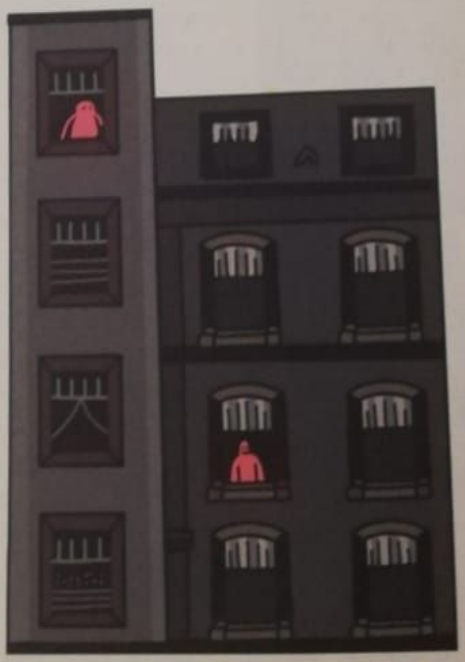

Beyoğlu'nda Yeme-İçme

Beyoğlu'ndaki dönüşümü en iyi yansıtan yeme-içme sektörünün burada gelişmesi elbette tesadüf değil. 1800'lerde Batılı bir merkez olarak öne çıkan Beyoğlu'nda konut ve ticaret mekânları ile birlikte meyhane, lokanta, pastane ve kafelerin ilk örnekleri ortaya çıkar. 1918-1920 yıllarında İstanbul'a gelen Beyaz Rusların ise pastanecilikteki katkıları önemlidir.

Yıllar içinde nitelikleri, anlamları ve kullanıcıları değişen bu mekânlarda toplumsal dönüşümlerin izlerini sürmek mümkün. Siyasi koşulların bir sonucu olarak Beyoğlu'nda yaşayan gayrimüslim nüfusun, özellikle Rum ve Ermenilerin Beyoğlu'nu terk etmesi yeme-içme mekânlarının niteliğini değiştiren en önemli nedenlerden. Yine de onların inşa ettikleri kültüre Beyoğlu'ndaki restoran ve meyhanelerde hâlâ rastlamak mümkün.

1920'lerde açılan Abdullah Efendi, Hacı Baba, Ağa ve sonraki dönemlerde aynı kültürü sürdüren Hacı Abdullah, Hacı Salih gibi lokantalar ise Osmanlı mutfağından lezzetler sunan geleneksel özellikleriyle öne çıktılar. Rejans, Degüstasyon gibi içkili lokantalar ise Batı tarzı lezzetleriyle Beyoğlu'nda yeni bir kültüre öncülük ettiler.

* Bu yazı, "Tarihi Kent Merkezlerinin Yeniden Yapılanmasında Belirleyici Faktörler ve Olası Senaryolar: Beyoğlu Örneği" başlıklı araştırmanın verileri üzerinden hazırlanmıştır.